

Santiago Martín in gesprek met Johnny Bekaert

Kun je iets vertellen over je ontwikkeling als tekenaar?

Voor zo ver ik me herinner heb ik getekend, wat het geval is voor de meeste tekenaars. Mijn schoolresultaten bedroevend, zagen mijn ouders geen andere mogelijkheid meer dan me mijn middelbaar te laten voleindigen in een kunstinstituut. Weliswaar in de afdeling binnenhuisarchitectuur, mijn ouders wilden dat er iets praktisch aan was. Veel keuze was er niet toen, of je koos voor kunst, of voor architectuur, binnenhuisarchitectuur, reclame – toen waren er nog geen opleidingen in grafische vormgeving of striptekenen. Zo kwam het dat ik me, ik was een jaar of 15, ging informeren over hoe het er aan een kunstschool aan toeging bij de buurjongen van mijn oma, waar ik regelmatig kwam. **Ever Meulen**, hij was die buurjongen, volgde al twee jaar les op Sint-Lucas Gent, hij maakte toen al tekeningen waar ik heel erg onder de indruk van was, hij had net zijn eerste tentoonstelling achter de rug.

In de jaren '60 begon de grafische vormgeving nieuwe wegen te verkennen, ik was heel erg geboeid door deze nieuwe ontwikkelingen. Op slag wist ik dat ik dit wou doen, werken met vormen, kleuren, tekst en lettertypes. Veel grafici waren er in die tijd niet, het was een beroep dat zichzelf maar pas had uitgevonden. Mijn voorbeelden toen waren **Lucien De Roeck, Michel Olyff, Paul Ibou, Julian Key, Lucien De Roeck, Boudewijn Delaere, Cis Verhamme, Stefan Mesker** – en later **Raymond Loewy, Raymond Savignac, Ben Bos, Wim Crowel, Milton Glaser, Seymour Chwast, Jean Alessandrini, Javier Mariscal, Grapus, ...**

Het kunstinstituut heeft me een algemene esthetische vorming gegeven, maar wat belangrijker is, het heeft me aangemoedigd vrij te denken. Ik kwam er in contact met mensen van mijn leeftijd waarvan sommigen geboeid waren door dezelfde passies. De leraren binnenhuisarchitectuur hebben me leren te denken in vormen en kleuren, om belang te hechten aan het nieuwe, en om verder te denken en te zien dan wat er is.

Tijdens mijn studies ben ik avondles reclame gaan volgen, niet ideaal want ik verafschuw reclame, maar dat was het dichtst bij wat ik wou. Ik ging tegelijk wat experimenteren in plaatselijke tijdschriftjes, omdat ik ook tekeningen kon bieden vormde dit een aantrekkelijk aanbod...

Na mijn afstuderen ben ik werk gaan zoeken in de grafische sector, veel wist ik er niet van... Ik ben begonnen als hulptekenaar bij een bus aan bus-krant. Ik heb me zo langzaam de technische kant eigen gemaakt. Ik heb tijdens de eerste 5 jaar in een 5-tal firma's gewerkt, waaronder 2 drukkerijen, om zo de onmisbare technische kennis en vaardigheden op te doen. Dit was mijn echte leerschool.

Is het moeilijk om als illustrator in België je brood te verdienen?

Er zijn behoorlijk veel illustratoren en grafisch vormgevers in België, als je bedenkt dat er elk jaar een honderdtal afstuderen... Van concurrentiestrijd heb ik geen last, ik apprecieer mijn collega's, ik ken er veel persoonlijk en heb er een goede verstandhouding mee. Ze zijn mijn toetssteen, én een reden om de lat hoog te leggen voor mezelf.

Tekeningen maak ik louter nog voor mezelf. Ik heb voorheen als illustrator in opdracht gewerkt voor tijdschriften en kranten, ik vond dit weinig bevredigend, uiterst korte deadlines, stress, slechte behandeling, weinig betaald, ...

Mijn werk als grafisch vormgever laat me toe behoorlijk wat impact te hebben op wat ik doe, en ruim tijd om tot een goed resultaat te komen – ik spreek de klanten persoonlijk, bepaal in samenspraak deadlines en er is interactie bij het totstandkomen van het resultaat. Ik werk voor een beperkt aantal vaste klanten, daarnaast aanvaard ik af en toe bijkomende opdrachten, meestal het ontwerpen van een logo/huisstijl, affiche of kunstboek/catalogus. Een normale werkdag geldt voor elke dag van de week. Ik ben zeer gestructureerd, ik werk waar ik woon en dan is structuur noodzakelijk.

Je hebt verschillende belangrijke prijzen in ontvangst genomen (Persprijs Humorfestival, Prix Nicolas Goujon...)? Ben je ijdel?

Iedereen is ijdel, die doet wat hij graag doet... zou ik stellen. Voor mij was, in de beginperiode dat ik tekende, meedoen aan wedstrijden een manier om te zien wat ik al of niet waard was. Toen ik veertien was kregen we op school een screening door het PMS ('psycho-medisch-sociaal centrum', heden ten dage 'centrum voor leerlingenbegeleiding') waar men stelde dat ik geen creatieve verbeelding had, men vond het zelfs twijfelachtig of ik als binnenhuisarchitect zou slagen... Gelukkig heb ik hun 'goede raad' in de wind geslagen.

Vertel stapgewijs het proces tussen schets en eindversie van een tekening bijv. voor StripSter?

Ik heb meestal een beginidee, soms al duidelijk, soms heel summier. Het kan nog alle kanten uit. Soms ook ga ik gewoon achter mijn tekentafel zitten om wat te krabbelen. Tijdens het schetsen verandert dit eerste idee. Het valt ook voor dat het op niets uitmondt.

Wanneer het uitgangspunt ongeveer goed zit, begin ik het op de lichttafel te verfijnen. Ik verander er aan tot de lijnen en vormen goed voelen, tot een geheel komen, tot alles op zijn plaats valt bij de definitieve schets. Dit kan nogal wat tijd vergen... ik ben een langzaam tekenaar-wroeter.

Ik teken op gewoon printpapier, het heeft een goede structuur, een mooie korrel en een beperkt absorptievermogen.

Daarna zijn er twee mogelijkheden, of ik laat de tekening zoals ze is en scan ze in - of ik trek ze over met penseel en plakkaatverf. Gouache heeft een mooie weerstand en structuur, oost-indische inkt is voor mij te vlot en te slap...

Tweede stadium is de inkleuring, daarbij gebruik ik de zeefdruktechniek voor wat betreft de kleursplitsing (ik heb jarenlang mijn tekeningen in zeefdruk uitgevoerd – met de hedendaagse technieken kan dit nu even goed elektronisch).

Elke kleur wordt opgesplitst getekend met zwart krijt of plakkaatverf (elke kleur is een apart blad).

Daarna scan ik deze in, zet ze om naar puur zwart in PhotoShop. Elke 'zwartseparatie' geef ik een kleur in InDesign, plaats ze op elkaar, met finaal de lijntekening erboven. Voordeel van deze techniek is dat de kleuren apart kunnen bijgewerkt worden. Ik ben niet vlug tevreden, en zit lang te knoeien om de kleurencombinatie te vinden die me aanstaat.

Ik heb de indruk dat je tekeningen vaak een religieuze lading/ boodschap hebben. Klopt dat?

Eén van mijn jeugdfrustraties is mijn katholieke opvoeding met zijn opgelepelde Waarheden en zijn Hiernamaals. In mijn tekeningen duikt nogal eens een frustratie of een ergernis op, dat komt omdat ik tekeningen maak vanuit mezelf. Ik ga nooit uit van een thema, wat er komt weet ik niet op voorhand. Ik teken wat ik voel, soms frustraties en angst, soms vreugde en liefde. Het is mijn manier om om te gaan met mezelf, om me goed te voelen, om evenwicht te vinden in wat ik doe en wat ik ben.

Je boek *Tisgodgeklaagd* gaat o.a. over "*Persoonlijk vertekende waarheden*". Wat bedoel je daarmee? (In hoevere heeft tekenen een therapeutische werking voor je? Een manier om de 'alledaagsheid' te begrijpen en te ontleden...?)

"*Persoonlijk vertekende waarheden*" wil zeggen "*Opgelet, dit is geen algemeen aanvaarde waarheid*". Het tegengestelde van wat religies, wetenschap, politiek, e.d. stellen. Wat ik toon zijn 'mijn zekerheden', die zijn dual, hebben meerdere betekenissen, dubbele bodems, verdraaiingen. Niets is wat het lijkt. Zelfs het onderschrift onderschrijft de tekening niet. In mijn tekeningen kan ik zaken kwijt die ik niet in mijn grafisch werk kan leggen. Het gaat over heel persoonlijke onderwerpen zoals liefde, ziekte, twijfels, verouderen, angsten, dood, godsdienst, dilemma's, illogica, ... Het tekenen is voor mij noodzakelijk om me creatief te herbronnen. Waardoor ik mijn grafisch werk serener kan benaderen.

Ik ben iemand die met meerdere dingen tegelijk moet bezig zijn, want ik verveel me snel. Ik hou er niet van om gedurende lange tijd dezelfde soort activiteit te doen, ook niet binnen het grafische deel ervan. Nadeel is dat ik op veel terreinen werk en me daardoor versnipper, ik ben op sommige ervan dan ook een beginneling, dat voelt goed want er is een heleboel kennis die

opgedaan kan worden.

Jij hebt het over "Waarheden en Hiernamaals". Peter Pontiac heeft het voordurend over "engelen en duivels". Wordt hiermee hetzelfde bedoeld? Welke 'frustaties' en 'ergnissen' komen dan bij je op?

Ik teken zowel de positieve kanten (liefde, tekenen, ...) als de negatieve kanten (dood, angsten, ziekte, ...) van wat ik ben en wat ik meemaak. Het is geen registreren, het is er een draai aan geven.

De negativiteit die ik in mijn tekeningen integreer, maak ik kleiner, minder aanwezig, minder belangrijk. Uiteindelijk worden ze mijn speelterrein, worden ze heel vertrouwd en een exponent van hoe ik ben, veeleer dan iets waartegen ik me verzet.

De positieve kanten worden door ze te tekenen vergroot, uitgebreid tot een gevoel van tevredenheid en stil glimlachen.

Bepaalde tekeningen van je hebben een 'postmodernistische' inslag: Het proces achter het tekenen/Kunst, Grenzen van de kunst te vragen / onderzoeken / verleggen, Karakters op zoek naar levens- en kunstvragen, Een kijkje achter de schermen... Kortom, reflecties over het métier. Wat spreekt je daar zo in aan?

Ik teken wat en hoe ik ben... wat eigenlijk nogal gelijkend is op de reflectie waar de 'kunstenaar' op terug gaat. Ik maak geen tekeningen meer in opdracht, geen illustraties bij artikels. Ik maak tekeningen om me met mezelf te confronteren, om met mezelf te leven. Het terugkerende personage in mijn tekeningen is een ik-personage. Ik ben acteur in mijn tekeningen. Daarom hoogst waarschijnlijk die draai die ik er aan geef, om mezelf af te beelden als kunstenaar. Als een soort tegenspraak, een vorm van zelfspot.

Op school leert men zekerheden, zo ook op kunstscholen. Veel van die aangeleerde zekerheden zijn niet zo stabiel, of zó zeker. De meeste zijn zelfs tijdsgebonden. Ik vind het prettig om die zekerheden onderuit te halen. Zoals het perspectief, uiterst boeiend wanneer je het weet te vervormen.

Wat als zekerheden worden voorgesteld zijn meestal niets meer dan afgesproken zaken. Een perfect voorbeeld hiervan vind ik wiskunde, een hoop afspraken die enkel werken, indien elk ervan wordt nageleefd.

Ik hou er van zekerheden te doen afbrokkelen. Ik hou van twijfels, die zijn bevrijdend.

Als niets is wat het lijkt, zoals je schrijft, dan hebben we toch geen enkele zekerheden over niets...

Je kan niet alles tegelijk in twijfel trekken, maar zo af en toe een conventie nemen en in vraag stellen, je afvragen of wat men ziet of denkt wel zo overtuigend is. Is er geen los draadje, wat gebeurt er als ik hier of daar op druk of aan krab. Er is altijd wel iets... want veel zekerheden zijn niets meer

dan overtuigingen.

De dood is onze enige zekerheid, en daar wil ik al eens mee spotten.

Wat doet Johnny Bekaert als hij niet aan het tekenen is?

De scheidingslijn tussen werk en hobby's is met de jaren vervaagd, zeker sinds ik zelfstandig thuis werk. Ik werk en hobby door elkaar zonder afgelijnd schema, naargelang er al of niet dringende werken zijn. Zo ook lopen weekend en week door elkaar, het is een continuüm waarbinnen ik bezig ben. Enerzijds heb ik activiteiten die geld opbrengen (grafische vormgeving) – anderzijds tekenen, lettertypes ontwerpen omdat ik daar gepassioneerd door ben – schrijven omdat dit een andere manier van tekenen voor mij is – en grafische tentoonstellingen organiseren met collega's.

Zoals ik zei, verveel ik me al snel. Ik zou het verschrikkelijk vinden om altijd maar dezelfde bezigheid te hebben, ik heb afwisseling nodig.

Naam: Johnny Bekaert

Woonplaats: Gent

Geboren: 1949 – de plaats waar ik geboren ben is een geografische toevalligheid, en als zodanig van geen enkel belang – ik heb er wel een aversie voor kleinsteedse afgunst, betutteling en achterklap aan overgehouden.

Horoscoop: 21 maart – eerste dag van de Ram – zelfs indien de dierenriem van enige betekenis zou zijn, dan nog ben ik niet van een 'puur ras', zoiets als 'noch vis noch ram'.

Opleiding: Sint-Lucas Gent, binnenhuisarchitectuur – Erasmus hogeschool, avondles reclamevormgeving

Beroep: Grafisch vormgever.

Strips: Ik verruim steeds verder mijn smaak en voorkeuren, 'de beste' opsommen staat daar haaks op. Ik hou de strips en boeken die ik lees bij sinds mijn dertiende, heb daardoor een 'archief' van een drieduizend strips, en evenzoveel boeken. Ik verzamel geen strips, ik ben selectief, doe diegene weg die niet mijn smaak zijn. Indien ik enkel drie ervan 'de beste;' vond, zou ik me daar uitermate slecht bij voelen. "*Quand on aime on ne compte pas*" zegt een frans spreekwoord.

Maar goed, 3 strips die een grote invloed op mij hebben gehad.

Hergé – *Tintin, Le Lotus Bleu* – een boek dat ik als kind uitermate boeiend vond (onthoofding, aanslagen, bezetting,

brutaliteiten, ...) – en waarvan ik veel later pas de echte dimensies heb weten te ontdekken (Japanse bezetting van Mandsjoerije, opiumsmokkel, ...) – een beeldverhaal met meerdere lagen, en wat zelden is, een politiek statement.

Jijé – *Blondin & Cirage, Kamiliola* – de klare lijn compleet heruitgevonden en her-bedacht door de grootmeester van wat later als de atoomstijl zou worden benoemd – een indrukwekkend veelzijdige tekenaar van zowel humoristische als realistische verhalen.

Marc Sleen – *Nero, De hoed van Geraard De Duivel* – mijn moeder las me de verhalen van *Nero* voor, terwijl ik gespannen vanuit de kinderstoel luisterde en keek, ik moet 2 jaar geweest zijn, of daaromtrent...

Ik heb een uitgeprint en zelfgemaakt boekje met daarin op alfabetische volgorde de auteurs die ik volg, met de strips die ik heb en deze die ik mankeer – met uitgavedatum, en aanduiding of het al of niet een originele versie is – natuurlijk gaat mijn voorkeur naar een originele versie... hoewel latere uitgaven soms beter zijn van kleurweergave en druk, maar ja, de nostalgie... Voor literatuur heb ik een ander boekje. Wanneer één van mijn boekjes te volgekrabbeld is, pas ik de computerlijst aan en print een nieuwe versie uit.

Het is niet mijn doel om alle manco's op mijn lijsten aan te vullen, en al zeker niet tot elke prijs. Het is vooral het plezier van het vinden op een rommel- of brocantemarkt.

Er zijn heel wat tekenaars die een grote indruk op mij hebben gemaakt of nog maken. **Jijé, Hergé, Yves Chaland, Edgar P. Jacobs, André Franquin, Alain Saint-Ogan, Jean Giraud/ Moebius, Hermann, Raymond Macherot, Maurice Tillieux, Will, Jacques Martin, Hugo Pratt, Jacques Tardi, Morris, Didier Savard, André Juillard, Ted Benoit, Martin Lodewijk, Marten Toonder, François Avril, Frédérique Bézian, Dupuy & Berberian, Jacques Ferrandez, Jean-Claude Floc'h, Olivier Saive, Jean Pleyers, Mezzo, Marc Sleen, George Herriman, George MacManus, Crumb, ...** en illustratoren/tekenaars **Ever Meulen, Gus Bofa, Raymond Savignac, Joost Swarte, Ronald Searle, Tetsu, Sempé, Siné, André François, M.C. Escher, Dick Bruna, Steinberg, Folon, Tomi Ungerer, ...** Ik vind het een voorrecht en een plezier om een tekenaar te ontdekken die me aanspreekt.

Muziek: Ook hier slaag ik er niet in te beperken, mijn voorkeuren gaan van Franse chanson (**Jacques Brel, Charles Aznavour, Charles Trenet, Serge Gainsbourg, France Gall, Michel Berger,**

Véronique Sanson) Franse rock (**Les Rita Mitsouko, Bijou**) soul (**Stevie Wonder, Otis Redding, Macy Gray**) pop en rock (**The Rolling Stones, The Beatles, The Kinks, The Who, Pink Floyd, Deep Purple, The Eurythmics, Lou Reed, David Bowie, Frank Zappa**) folk (**The Incredible Stringband, Townes Van Zandt, Johnny Cash, Loudon Wainwright III**) blues (**Lightning Hopkins, Muddy Waters, John Mayall**) jazz (**Keith Jarrett, Thelonious Monk**) en alles wat daartussen ligt (**Carole King, Nico, Kevin Coyne, Rufus Wainwright, Axelle Red, Maurane**), dit zijn maar enkele voorbeelden.

3 songs die een grote invloed op mij hebben gehad.

The Beatles – *Love me Do* – Ik was 13 toen ik deze song voor het eerst op de radio hoorde. De muzikale wereld zoals ik deze tot dan toe kende werd in één klap weggeveegd door het ongehoord nieuwe en ritmische van deze song. Dit was een kantelmoment waardoor het besef groeide dat de wereld geen vaststaand en afgesloten entiteit was, wel een veranderbare samenstelling.

The Who – *My Generation* – het hoofdpersonage in deze song stottert, ik stotterde ook. Waarschijnlijk daarom dat dit me extra aansprak... Zo moest mijn moeder toen ik al 32 was, nog telefonisch een afspraak voor mij maken bij een firma! Uiteindelijk ben ik pas definitief van mijn stotteren verlost geraakt toen ik in 1995 zelfstandig graficus ben geworden. Ik heb er geen uitleg voor...

Jacques Brel – *Les F...* – een quasi nooit op de vlaamse radio uitgezonden lied, én een formidabele kaakslag aan alle flaminganten met hun arrogante, enggeestige en bekrompen idealen.

Literatuur: Ik ben gepassioneerd door boeken – ook de vormgeving, de letter, de coverillustratie – ik ben een fervent lezer, alle tijd die ik heb lees ik ...

In mijn jeugd, toen mijn moeder aan zee was, en ik bij mijn vader thuis, beklagde hij zich in een brief aan haar over mij "*hij doet de ganse dag niets anders dan lezen!*".

Jean Ray, Arthur Conan Doyle, Georges Simenon, Simone de Beauvoir, Barbara Tuchman, Hannah Arendt, Bernard-Henri Lévy, Victor Klemperer, Jean-Paul Sartre, Françoise Mallet-Joris, Françoise Sagan, Leo Malet, Pierre Boileau & Thomas Narcejac, Jean-Claude Izzo, Henning Mankell, Erich Maria Remarque, Haruki Murakami, Philip Kerr, P.G. Wodehouse, Lovecraft, Patrick Quentin, Ed McBain,

Raymond Chandler, Erle Stanley Gardner, Frank Gruber, Isaac Asimov, Robert A. Heinlein, Fredric Brown, Willem Elsschot, Harry Mulish, Willy Corsari, Leon De Winter, J. Bernlef, ...

Arthur Conan Doyle – *Sherlock Holmes, The Adventure of the Speckled Band* (in: *The Adventures of Sherlock Holmes*) – ik kreeg dit verhaal als jongen van 12 voorgelezen, ik heb er weken nachtmerries aan overgehouden, het meest angstaanjagendste verhaal uit de *Sherlock Holmes*-cyclus.

Jean Ray – *Les 25 meilleures noires et fantastiques de Jean Ray*, een verzameling verhalen door de grootmeester van de horror en de fantastiek, met een dreigende en geladen sfeer – waaronder *La ruelle ténébreuse, Le Psautier de Mayence, La main de Goetz Von Berlichingen*, ... stuk voor stuk kleine meesterwerken. Zie jeanray.be.

Simone de Beauvoir – *Les Mandarins* – voor mij de meest essentiële roman van de Beauvoir, met veel lagen en personages, het weerspiegelt de tijdsgeest van de jaren '50 van vorige eeuw in Saint-Germain-des-Prés – het is een sleutelroman over de culturele elite (warvan ze deel van uitmaakte) hun bezorgdheden en hun ideeën.